

9. Perjantaina 16 päivänä helmikuuta 1990

kello 13

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ulkopuolella päiväjärjes-
tyksen

tehdään päätös ed. Pulliaisen ym.
metsien terveydentilan parantamiseksi
tarvittavia toimenpiteitä koskevasta
välikysymyksestä 346

Vaaleja:

1) Sivistysvaliokunnan ja sosiaaliva-
liokunnan täydennysvaalit 348

Toinen käsittely:

2) Ehdotukset laiksi vuodelta 1990
toimitettavassa valtionverotuksessa so-
vellettavista veroasteikoista ja veropro-
senteista annetun lain 5 §:n muuttami-
sesta sekä laiksi tulo- ja varallisuusve-
rolain muuttamisesta „

Hallituksen esitys n:o 256/1989 vp.
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 1
Suuren valiokunnan mietintö n:o 3

3) Ehdotukset laiksi indeksiehdon
käytöstä vuosia 1990 ja 1991 koskevis-
sa työ-, virka- ja toimehtosopimuksis-
sa annetun lain 2 §:n muuttamisesta .. „
Hallituksen esitys n:o 257/1989 vp.

Lakialoite n:o 2

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 2
Suuren valiokunnan mietintö n:o 4

Siv.

4) Ehdotus laiksi vuodelta 1990 suo-
ritettavasta korotuksesta vakuutetun
kansaneläkevakuutusmaksuun ja työn-
antajan sairausvakuutusmaksuun anne-
tun lain kumoamisesta 349

Hallituksen esitys n:o 259/1989 vp.
Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 1
Suuren valiokunnan mietintö n:o 5

5) Ehdotukset laiksi väestönsuojelu-
lain muuttamisesta 350

Hallituksen esitys n:o 23/1989 vp.
Lakialoite n:o 21/1989 vp.

Toivomusaloite n:o 1282/1987 vp.
Puolustusasiainvaliokunnan mietintö
n:o 3/1989 vp.
Suuren valiokunnan mietinnöt n:o 1 ja
n:o 222/1989 vp.

6) Ehdotukset laeiksi rikosoikeudel-
lisista toimenpiteistä luopumista koske-
vien säännösten uudistamisesta 353

Hallituksen esitys n:o 79/1989 vp.
Lakivaliokunnan mietintö n:o 17/1989
vp.
Suuren valiokunnan mietintö n:o 2

Kolmas käsittely:

7) Ehdotus laiksi eläinten lääkitse-
misestä 361

Hallituksen esitys n:o 141/1989 vp.
Talousvaliokunnan mietintö n:o 16/
1989 vp.
Suuren valiokunnan mietintö n:o 245/
1989 vp.

Siv.

8) Ehdotus laiksi puolustustarvikkeiden maastaviennistä ja kauttakuljetuksesta 361

Hallituksen esitys n:o 197/1989 vp.
Toivomusaloitteet n:ot 53 ja 56/1987 vp.

Puolustusasiainvaliokunnan mietintö n:o 5/1989 vp.

Suuren valiokunnan mietintö n:o 246/1989 vp.

Pöydällepanoa varten esitellään:

9) Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 1 sen johdosta, että eduskunnan tietoon on saatettu asetus väestörekisterikeskuksen eräiden virkojen lakikauttamisesta ja perustamisesta (A n:o 36/1989 vp.) 363

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies Hetemäki-Olander.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi toinen varapuhemies Pesälä sekä edustajat E. Aho, Antvuori, Donner, Hokkanen, Ikkala, Jaakonsaari, Järvisalo-Kanerva, Paavilainen, Pekkarinen, Puska, Renko, Rusanen, Salolainen, Sasi, Suominen, Tennilä, Viljanen ja Väyrynen.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä sairauden vuoksi ed. Järvisalo-Kanerva, virkatehtävien takia edustajat Salolainen ja Suominen sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Antvuori, Hokkanen, Pesälä, Renko ja Tennilä.

Kirjalliset kysymykset

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemies-

Siv. helle osoitettuna, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 663, 666 ja 674, kaikki vuoden 1989 valtiopäiviltä. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

Eduskunnan tilintarkastajat

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnan jäsenyydestä vapautuksen saanut maaherra Eva-Riitta Siitonen pyytää vapautusta eduskunnan tilintarkastajan tehtävistä. Puhemiesneuvosto puoltaa anomusta.

Anomukseen suostutaan.

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunta päättäisi antaa eduskunnan valitsijamiesten tehtäväksi uuden jäsenen valitsemisen eduskunnan tilintarkastajaksi kuluvaan varainhoitovuotta varten vapautuksen saaneen sijaan.

Hyväksytään.

Ed. Pulliaisen ym. välikysymys metsien terveydentilan parantamiseksi tarvittavista toimenpiteistä

Ensimmäinen varapuhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen tehdään päätös ed. Pulliaisen ym. välikysymyksestä n:o 1, joka koskee metsien terveydentilan parantamiseksi tarvittavia toimenpiteitä. Keskustelu asiasta julistettiin viime istunnossa päättyneeksi.

Valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 2 momentin mukaisesti esitän nyt eduskunnan hyväksyttäväksi yksinkertaisen päiväjärjestykseen siirtymisen, jonka sanamuoto on seuraava: "Kuultuansa annetun selityksen eduskunta siirtyy päiväjärjestykseen." Kutsun tätä puhemiehen ehdotukseksi.

Vastoin puhemiehen ehdotusta on ed. Asotala ed. Jäätteenmäen kannattamana ehdotanut, että asia lähetettäisiin laki- ja talousvaliokuntaan.

Vastoin puhemiehen ehdotusta on lisäksi tehty kolme ehdotusta perustelluksi päiväjärjestykseen siirtymiseksi, jotka ovat seuraavat:

Ed. Pulliainen ed. Paloheimon kannattamana on ehdottanut seuraavaa sanamuotoa: "Eduskunta toteaa, etteivät hallituksen välikysymykseen antamassaan vastauksessa ilmoittamat toimet ole riittäviä Suomen metsien pelastamiseksi, vaan edellyttää, että vakavan tilanteen vaatimiin lisätoimiin ryhdytään välittömästi maamme metsien elinvoiman palauttamiseksi, ja siirtyy päiväjärjestykseen."

Ed. Peltari ed. Kietäväisen kannattamana on ehdottanut seuraavaa sanamuotoa: "Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy välittömästi toimenpiteisiin rikki- ja typpipäästöjen vähentämiseksi, ympäristövaurioiden seurantajärjestelmän kuntoon saattamiseksi, ohjaavien haittaverojen käyttöön ottamiseksi, asunto- ja ympäristöasioiden eriyttämiseksi, aktiivisuuden lisäämiseksi kansainvälisissä ympäristökysymyksissä sekä Suomen lähialueiden ympäristönsuojelun edistämiseksi, ja siirtyy päiväjärjestykseen."

Ed. Almgren ed. Moilasen kannattamana on ehdottanut seuraavaa sanamuotoa: "Kuultuaan hallituksen vastauksen eduskunta toteaa, että hallitus ei ole ajoissa ja riittävän tehokkaasti suorittanut sellaisia toimenpiteitä, että yritykset olisivat ryhtyneet omilla toimenpiteillään tehokkaasti ja hyvissä ajoin rajoittamaan päästöjä, myöntänyt riittävästi varoja metsätieteellistä tutkimusta varten, saanut aikaan sellaista energiapolitiikkaa, jota toteuttamalla kasvihuoneilmiön kehittyminen Suomen osalta olisi saatu pysäytetyksi, ja siirtyy päiväjärjestykseen."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Työjärjestyksen 52 §:n 1 momentin mukaan on asian valiokuntaan lähettämistä koskevasta ehdotuksesta ensin tehtävä päätös. Jos tämä ehdotus hyväksytään, päiväjärjestykseen siirtymistä koskevat ehdotukset raukeavat. Jos ehdotus valiokuntaan lähettämistä sen sijaan hylätään, tehdään sen jälkeen päätös päiväjärjestykseen siirtymistä koskevista ehdotuksista.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätökset:

Äänestys ed. Astalan ehdotuksesta, joka koskee asian valiokuntaan lähettämistä.

Joka haluaa asian ratkaistavaksi sitä valiokuntaan lähettämättä, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Astalan ehdotus hyväksytty.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 115 jaa- ja 63 ei-ääntä; poissa 21. (Koneään. 1)

Eduskunta on päättänyt ratkaista asian sitä valiokuntaan lähettämättä.

Ensimmäinen varapuhemies: Päiväjärjestykseen siirtymistä koskevista ehdotuksista äänestettäessä ehdotan meneteltäväksi siten, että ensin äänestetään ed. Peltarin ehdotuksesta ed. Almgrenin ehdotusta vastaan, sitten voittaneesta ed. Pulliaisen ehdotusta vastaan ja lopuksi voittaneesta ehdotuksesta puhemiehen ehdotusta vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

1) Äänestys ed. Almgrenin ja ed. Peltarin ehdotusten välillä.

Ed. Almgrenin ehdotus "jaa", ed. Peltarin ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 121 jaa- ja 56 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 21. (Koneään. 2)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Almgrenin ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Pulliaisen ja ed. Almgrenin ehdotusten välillä.

Ed. Pulliaisen ehdotus "jaa", ed. Almgrenin ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 141 jaa- ja 37 ei-ääntä; poissa 21. (Koneään. 3)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Pulliaisen ehdotuksen.

3) Äänestys ed. Pulliaisen ehdotuksesta puhemiehen ehdotusta vastaan.

Puhemiehen ehdotus "jaa", ed. Pulliaisen ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 115 jaa- ja 64 ei-ääntä; poissa 20. (Koneään. 4)

Eduskunta on hyväksynyt puhemiehen ehdotuksen.

Asia on loppuun käsitelty.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Sivistysvaliokunnan ja sosiaalivaliokunnan täydennysvaalit

Ensimmäinen varapuhemies: Päiväjärjestyksen 1) asiana on erikoisvaliokuntien täydennysvaalit.

Kun sivistysvaliokunnan ja sosiaalivaliokunnan täydennysvaaleja varten vaalisäännön 7 ja 19 §:n mukaisesti jätetyissä ehdokaslistoissa, jotka puhemiehistö on tänään pitämässään kokouksessa tarkastanut ja hyväksynyt, on valiokuntien varajäseniksi ehdotettu valittavaksi yhtä monta kuin vaaleissa on valittavia, totean vaalisäännön 10 §:n nojalla, että vaalit ovat yksimieliset ja että valituksi ovat tulleet ehdokaslistojen mukaisesti sivistysvaliokunnan varajäseneksi ed. Vastamäki ja sosiaalivaliokunnan varajäseneksi ed. Häkämies.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotukset laiksi vuodelta 1990 toimitettavassa valtionverotuksessa sovellettavista veroasteikoista ja veroprosenteista annetun lain 5 §:n muuttamisesta sekä laiksi tulo- ja varallisuusverolain muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 256/1989 vp.

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 1

Suuren valiokunnan mietintö n:o 3

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mie-

tintö n:o 3. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta ensimmäisen lakiehdotuksen 5 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä toisen lakiehdotuksen 50, 55, 162 ja 164 §, voimaantulo- ja soveltamissäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Ehdotukset laiksi indeksiehdon käytöstä vuosia 1990 ja 1991 koskeissa työ-, virka- ja toimiehtosopimuksissa annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 257/1989 vp.

Lakialoite n:o 2

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 2

Suuren valiokunnan mietintö n:o 4

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 4. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Laine: Rouva puhemies! Indeksiehdon kieltoa on viime vuosina toistuvasti maassamme käytetty työntekijöiden ja ammattiyhdistysliikkeen sopimusvapauden rajoittamiseen sallimalla indeksiehdon soveltaminen vain sellaisiin työehtosopimuksiin, jotka noudattavat työnantajien ja hallituksen tahdosta solmittujen keskitettyjen ratkaisujen tai valtakunnansovittelijan suosituksen linjaa. Nyt on ollut kysymys myös vastaavasta tapauksesta. Hallitus ehdottaa pientä muutosta eduskunnan aiemmin ns. keppilakien yhteydessä säätämään muotoiluun. Demokraattisen vaihtoehdon eduskuntaryhmä on sitä mieltä, että indeksiehto tulee sallia kaikkiin tätä ja tulevaa vuotta koskeviin työ-, virka- ja toimiehtosopimuksiin.

Siksi, rouva puhemies, ehdotan käsittelyn pohjaksi lakialoitteeseen n:o 2 sisältyvää lakiehdotusta.

Valtiovarainministeri Liikanen: Arvoisa puhemies! Ed. Laineen ehdotuksen johdosta on syytä todeta, että hänen edustamaansa kantaa sovelletaan yleensä maissa, joissa on satojen prosenttien inflaatio. Se johtaa täysin mahdollittomaan talouspoliittiseen tilanteeseen, korkeaan inflaatioon ja työttömyyteen. Sen takia uskon, että kannattaa pysyä hallituksen esityksessä. Jos ed. Laine tietää jonkin maan, jossa on menestyksellä sovellettu hänen linjaansa niin, että työläiset ovat pärjänneet suomalaisia työläisiä paremmin, niin mielelläni kuulisin sen maan nimen.

Ed. Laine (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Suomi on sellainen maa, jossa ilman rajoituksia on aiemmin sovittu indeksiehto. Nyt on viime vuosien aikana pitkään ollut ne rajoitukset, joihin edellä viittasin ja joita haluaisin poistaa.

Valtiovarainministeri Liikanen: Arvoisa puhemies! Ed. Laineelle tiedoksi: Silloin ero on vain se, että silloin reaaliensiot laskivat ja työttömyys kasvoi. Nyt työttömyys on alentunut ja reaaliensiot ovat nousseet.

Ed. Stenius-Kaukonen: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Laineen tekemää ehdotusta.

Ed. Laine: Rouva puhemies! Minä haluaisin todeta vielä seikan, johon ministeri Liikanen ei halua kiinnittää huomiota. Juuri tätä seikkaa, jota hallitus soveltaa esittäessään indeksiehdon rajoittamista koskeneen lain, johon nyt tehdään pientä muutosta, juuri tätä rajoittamista käytetään pakotuksen välineenä, kiristämisen välineenä, ammatihdistysliikkeen sopimusvapauden rajoittamisen välineenä. Tästä haluaisimme päästä eroon, ja siksi tuo muutosehdotus on tehty.

Valtiovarainministeri Liikanen: Arvoisa puhemies! Ed. Laineen puheenvuoro olisi hyvin totuudenmukainen, jos se käsitteisi Ruotsissa tapahtunutta kehitystä. Siellähän nimittäin lainsäädännöllä oli tarkoitus rajoit-

taa lakko-oikeutta. Suomessa tällaista ei ole ollut.

Ed. Laine: Rouva puhemies! Käytän vielä tämän mahdollisuuden jatkamatta sen jälkeen pidempään väittelyä muistuttamalla valtiovarainministeri Liikalle ja muillekin asiasta kiinnostuneille, että joulukuun 13 päivä eduskunnalle jaettiin kuuden ammatillisen järjestön kirje, jossa esitettiin täsmälleen sama käsitys, toivomus, ehdotus ja mielipide, jonka olen edellä esittänyt.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Yleiskeskustelussa on ed. Laine ed. Stenius-Kaukonen kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin lakialoitteeseen n:o 2 sisältyvä lakiehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka käsittelyn pohjaksi hyväksyy suuren valiokunnan mietinnön, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on ed. Laineen ehdotus hyväksytty.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 147 jaa- ja 19 ei-ääntä; poissa 33. (Koneään. 5)

Eduskunta on käsittelyn pohjaksi hyväksynyt suuren valiokunnan mietinnön.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 2 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Eduskunta yhtyy suuren valiokunnan ehdotukseen lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Ehdotus laiksi vuodelta 1990 suoritettavaa korotuksesta vakuutetun kansaneläkevakuutusmaksuun ja työnantajan sairausvakuutusmaksuun annetun lain kumoamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 259/1989 vp.
Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 1
Suuren valiokunnan mietintö n:o 5

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 5. Ensinnä sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1 ja 2 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Ehdotukset laiksi väestönsuojelulain muuttamisesta

Jatkettu toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 23/1989 vp.
Lakialoite n:o 21/1989 vp.
Toivomusaloite n:o 1282/1987 vp.
Puolustusasiainvaliokunnan mietintö n:o 3/1989 vp.
Suuren valiokunnan mietinnöt n:o 1 ja n:o 222/1989 vp.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 1, josta ilmenee, että suuri valiokunta asian uudelleen käsiteltävään on päättänyt yhtyä eduskunnan asiassa tekemään päätökseen.

Keskustelu:

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Kovin suuriin turinoihin tässä ei ole aikaa. Perjantai-iltapäivällä kaikilla on kiire kotiin. Ed. Männistö sanoi, että Aittoniemi menee taas puhumaan, vaikka ei ole edes sitä hyppysellistä tietoa, joka pitäisi puheen pohjana olla.

Väestönsuojelukysymyksestä haluan lausua muutaman sanan siitä syystä, että vaikka en ole ollut asianomaisen valiokunnan jäsen, olen joutunut eräissä yhteyksissä ottamaan kantaa väestönsuojelukysymykseen ja todennut, että sen käsittely eduskunnassa on ollut kovin kiven. Sitä on vedetty ja lykätty kuin pärehöylässä eri tahojen vaatimuksista. Tänä on tehty päätöksiä näinpäin, huomenna toisinpäin. Täällä eduskunnassa viimeksi ta-

vanomaisesta poiketen jouduttiin asia palauttamaan ilman kolmen tunnin rajaa suureen valiokuntaan. No, siinäähän ei ole mitään. Asiahän on kunnossa, kun näin on päätetty.

Se minkä vuoksi tulin tänne, on se, että haluan ihmetellä sitä sinisilmäisyyttä, mikä muutamilla ryhmillä ja muutamilla kansanedustajilla muistakin ryhmistä on tulevaisuuteen nähden siltä osin, kuin arvostellaan ja tarkastellaan väestönsuojalan tarpeellisuutta. Jostakin suunnasta maailmaa näytetään valkoista lippua tai jossakin suunnassa maailmaa liennytys on ilman muuta edistynyt, tosin siitä syystä, että tietyt taloudellisetkin syyt ovat pakottaneet neuvottelujen ja kehityksen kulkemaan tähän suuntaan. Mutta on itsestään selvää, että tämä ei ole vielä se aika, jolloin miekat taotaan auroiksi. Minä siteerasin tietysti Raamattua ja jälleen väärin. Ed. Almgren ilmeisesti esitykseni jälkeen palauttaa minut oikeille raiteille, jos lausumassani erehdyin.

Se, että joku luulisi, että maailmasta ovat sodat loppuneet, ei pidä paikkaansa. Tämä aika ei ole vielä tullut. Se, että Neuvostoliitto ja Yhdysvallat ja sotilasliittoutumat vähentävät aseitaan ja liennytys on selviö, ei ole mikään tae tulevaisuudesta. Jokainen meistä tietää, että Euroopassa tapahtuu paraikaa nopeaa kehitystä tiettyjen valtioiden suuntaan, Saksojen yhdistymisen suuntaan, joka historiallisella perinteellä tarkastellen merkitsee sitä, että 20 vuoden kuluttua on jälleen jyty käynnissä, kun revanssia haetaan siitä suunnasta. Minä voin näin sanoa, koska minä en johda maan ulkopoliittikkaa. Minä voin puhua täysin vapailla sanoilla, eikä tämä varmasti loukkaa ketään.

Tällainen utopistinen ajattelu, että väestönsuojia ei enää tarvita ja sodat on sodittu, on täysin perusteetonta. Euroopassa tapellaan vielä ja lujasti jossakin vaiheessa, ja silloin väestönsuojaropposia tarvitaan myös Suomessa. (Ed. P. Lahtinen: Keitä ne suojaavat?) —Minä en ole ollut valiokunnassa enkä tiedä, mitkä laatuvaatimukset kevyissä väestönsuojissa on.

Joka tapauksessa meillä on potentiaalinen uhka maailmassa ydinenergian käytön ja tuottamisen kannalta, ydinvoimaloiden kannalta, jotka jatkuvasti lisääntyvät. Saattaa olla, että Suomeenkin vielä joudutaan rakentamaan lisää ydinvoimaa. Tämä asia on

olemassaoleva asia, joka merkitsee myös, että kun tämä kehitys maailmassa jatkuu, meidän täytyy myöskin suojautua tavalla tai toisella tätä kehitystä ja olemassaolevaa olo-tilaa vastaan. Tämä on toinen asia. Sotia ei ole sodittu loppuun, ja meillä on maailmassa uhka, valitettavasti, ydinenergian taholta, jolloin me voimme hyvinkin tarvita vaikka huonompiakin suojarakenteita.

Minulla on sellainen käsitys, että hallituspuolueiden suunnassakin nähdään, että pitää äänestää tätä lakia vastaan. On puhuttu siitä, että on jotakin halpahintaista poliittista kosiskelua johonkin suuntaan. Tätä pidän todella halpahintaisena poliittisena kosiskeluna, että äänestää tätä esitystä vastaan, joka on ilman muuta välttämätön, jos hiukankin kaukokatseisuutta on ja silmissä muutakin väriä kuin sinistä.

Ed. Holvitie: Rouva puhemies! Ed. Aittoniemi korosti mielestäni tämän lain sisältöä tavalla, joka saattaa helposti johtaa niihin perusteluihin, joilla jotkut ovat tätä lakia kokonaan vastustaneet. Tämä laki on rakennettu siksi, että voimassa oleva laki on tavattoman vanhanaikainen. En näe niitä uhkakuvia, joita ed. Aittoniemi tämän lain yhteydessä toi esille. Siihenkin tulee tilaisuus, mutta vähän myöhemmin.

Toteaisin, että kysymys on enemmänkin siitä, että tällä lailla halutaan väestönsuojelun toiminnallinen osuus sitoa palo-, pelastus- ja pelastuspalvelusuunnitteluun. Korostan vielä, että tähän lakiin nyt tehtävät muutokset koskevat lähinnä normaalioloissa suoritettavia väestönsuojelutoimenpiteitä. Siis se alleviivaus, joka mielestäni ed. Aittoniemen puheenvuorossa näkyi, että muutokset olisivat poikkeusoloja varten, ei pidä paikkaansa. Haluan tämän nyt oikein korostetusti sanoa.

Ed. Uitto: Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi totesi puheenvuorossaan, että on utopiaa, ettei sotia enää tulisi. Mielestäni kuitenkin, jos sota tulee, niin eihän sitä väestönsuojaa enää tarvita, se väestönsuoja on utopiaa silloin. Sillä ei ole mitään merkitystä, jos käytetään nykyaikaisia aseita.

Ed. Kekkonen: Arvoisa puhemies! Kun ed. Aittoniemi ilmoitti, että hän ei ole kuunnellut asiantuntijoita, niin sen hän teki kyllä

aivan turhaan, hänen puheenvuoronsa paljasti sen hyvin täydellisesti, että hän todellaakaan ei ole kuunnellut minkäänlaisia asiantuntijoita tässä asiassa. Mutta puuttumatta nyt yksityiskohtaisesti tähän väestönsuojasiaan on tietysti hiukan karmivaa se iloinen sodan odotus, jota ed. Aittoniemi tässä vaiheessa ja tässä Euroopan tilanteessa harastaa. Itse asiassa kun hän puhuu utopioista, niin minun mielestäni suorastaan vakavan kannanoton, ihan eduskunnallisen vakavan kannanoton, arvoisia olisivat ne pelon utopiat, joita ed. Aittoniemi tässäkin keskustelussa jälleen kerran on esittänyt.

Ed. Laine: Rouva puhemies! Oli mielenkiintoista kuulla, millä tavoin hallituspuolueen eduskuntaryhmän puheenjohtaja täydentää hallituksen esitystä ja sen tarkoitusta. Juuri ed. Aittoniemen puheenvuoro vahvisti sitä käsitystä, että sellaisilla perusteilla, jotka hänen puheenvuoroonsa sisältyivät, ei esillä olevaa hallituksen esitystä olekaan syytä hyväksyä. Sen sijaan olen kyllä, jos mennään nyt ihan muutoseikkoihin, samaa mieltä ed. Aittoniemen kanssa siitä, että suuren valiokunnan nyt tekemää ehdotusta ei täällä kukaan voi vastustaa. Nyt on jatkettu toinen käsittely, voidaan joko hyväksyä suuren valiokunnan 600 neliötä tai sitten ehdottaa vielä palattavaksi hallituksen ehdottamaan 500 neliöön.

Ed. Joenpalo: Arvoisa puhemies! Kiitoksia puheenvuorosta. En sitä ehtinyt pyytää, mutta kun sain, niin totta kai puhun, mutta arvelen, että puhemies oletti minun tästä asiasta puhuvan, kun olen sitä uskollisesti joka vaiheessa tehnyt.

Ed. Aittoniemen puheet ovat tietyllä tavalla hauskoja, se on tosiasia, ja niistä saa varmaan hyviä otsikoita lehtiin, mutta kun ne esitetään valtakunnan tärkeimmältä paikalta, eduskunnasta, niissä pitäisi olla jonkinmoista vastuuntuntoa. Ei täältä aivan mitä tahansa heittoja saa heittää pakolaisista tai väestönsuojelusta tai sodista. Kyllä kansanedustajalla pitäisi olla sen verran selkärangaa ja ryhtiä, että puhuisi vakavista asioista vakavasti.

Kun kuuntelin ed. Aittoniemen puhetta, niin harmittaa edelleen, että en varastanut vuonna 1965 armeijasta kenttäpomppaani, joka oli todella paras suoja ydinsäteitä vas-

taan. Heittämällä se harteille ja menemällä kiven taakse kyykkyyn saisi niin paineaaltoja kuin kaikkia muita säteitä vastaan suojan. Tämä olisi oiva ase ed. Aittoniemelle, kun taistelee pakolaisia ja väestönsuojia vastaan tästä eteenpäin.

Ed. Mönkäre: Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi syyttelee täällä meitä irtopisteiden keruusta, kun me vastustamme väestönsuojan rakentamista. Kyllä minusta hänen oma puheenvuoronsa oli mitä suurimmassa määrin irtopisteiden keruuta ja huomion itselleen hankkimista. Asiaperustein kyllä on todettava, että mistään väestönsuojista ei ole esimerkiksi ydinsodan sattua minkäänlaista suojaa. Ed. Aittoniemi voi mennä bunkkeeriin istumaan ja odottamaan, mitä sen jälkeen maailmassa näkyy, kun sieltä ulos astuu. Jos ajattelemme ydinvoimalaionnettomuutta, niin on todettu useaan kertaan, että evakuointi on paras menetelmä ja kauempana ihan tavallinen suojaus riittää, laitetaan ovet kiinni ja pysytellään sisällä jonkin aikaa.

Ajatus, että varustautuisimme konventionaalisin asein käytävään sotaan tämän päivän maailmassa, tuntuu uskomattomalta. En ymmärrä, miksi kansanedustaja voi Suomen kaltaisessa maassa tänä päivänä puhua tuolla tavalla. Tuntuu, että ed. Aittoniemi on sulkenut silmänsä siltä, mitä maailmassa tapahtuu.

Ed. Almgren: Rouva puhemies! Olen iloinen siitä, että "Sutiin" tarttuu joskus muutakin kuin roskia. Viittaan lainaukseen, joka tällä kertaa oli kohdallaan.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Olen iloinen siitä, että kaikki kiinnittävät minuun huomiot. Minä nimittäin olen tuntenut jo oloni vähän yksinäiseksi muutamia päiviä, mutta haluan todeta, että juuri samanlaisia keskusteluja käytiin varmaan vuonna 1939 ennen talvisotaa. Ei ollut mitenkään mahdollista, että Suomea uhkaisi mikään uhka. Aivan samalla tavalla ajatellaan tässä salissa tällä hetkellä, ja sen vuoksi halusin nimenomaan tarkistaa, ajattelevatko kaikki tällä tavalla, ja valtaosin ja oikeastaan kaikki ne, jotka käyttivät puheenvuoron, ajattelevat vastuuttomasti näistä asioista.

Aina vain tuodaan tämä pakolaiskysymys esille. Jos rouva puhemies sallii, niin lausun sen, että ei teidän tarvitse muuta kuin odotella muutama vuosi ja katsoa tämän päivän Helsingin Sanomia, niin näette, onko puhuttu väärin vai oikein pakolaisasioissa. Aivan samalla tavalla minä puhuin oikein siinä asiassa, mitä pöntössä toin esille. Kysymys on vain siitä, että kun minä en odottele ministerin pallia, minä voin puhua vapaasti niin kuin minä ajattelen. Ne eivät uskalla puhua, jotka odottelevat puhelimen ääressä seuraavan hallituksen muodostamisen aikaan ministerin pallia. Minä olen pelannut pelini jo ajat sitten, minä voin puhua rehellisesti. Mutta kuunnelkaa sitä, mitä minä puhun, ja ajatelkaa omassa mielessänne.

Ed. Virolainen: Arvoisa puhemies! Kun täällä nyt viitattiin vuoden 1939 tapahtumiin, niin vaikka minä en olekaan mikään erikoinen SMP- tai erityisesti Aittoniemi-fani, niin täytyy sanoa, että kyllä silloin 1939 me loppuun saakka kuvittelimme, että ei voi tulla sotaa. Eivät ihmiset ole niin hulluja, että valtiot nyt sotaa aloittaisivat. Kun viimeisenä päivänä marraskuuta valtioneuvosto oli kokoontunut istuntoon valtioneuvoston linnaan ja Senaatintorille putoivat ensimmäiset pommit, niin eräät ministerit sanoivat, että tämä on vain propagandaa, ei tästä mitään sotaa tule.

Täytyy aina elämässä ottaa kaksi vaihtoehtoa huomioon: hyvä ja huono vaihtoehto. Asia, jota ed. Aittoniemi hiukan metsäilästyylillään käsitteli, on tärkeä, vaikka en hänen tyyliään hyväksykään.

Ed. Jokinen: Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi haluaa nyt vain siksi, että aletaan keskustella, nostaa esille milloin mitään hänen mieleensä tulee. Sanoisin vain, että ed. Aittoniemi ehkä ei ollut vielä syntynytkään ennen toista maailmansotaa, 1939. Hän ei ehkä ainakaan muista paljon niistä asioista, mutta maailma on nyt kokonaan toinen. Silloin ei ollut atomiaseita. Atomiasheet ovat tänä päivänä niitä, jotka tekevät tällaiset puhumiset, mitä ed. Aittoniemi korokkeeltaakin esitti, täysin asiattomiksi. Kyllä tänä päivänä voidaan puhua toisella tavalla ja pitäisi kantaa enemmän vastuuta. Propaganda on tietysti propagandaa, ja sitä hän ed. Aittoniemi harrastaa.

Ed. Kekkonen: Arvoisa puhemies! On tietysti ihan kaunista, että talvisota ulottuu tähänkin saliin, tähän aikaan. Valittaen on vain todettava, että se nyt ulottuu aivan väärän asian yhteydessä. Nimittäin ne henkilöt, jotka täällä puhuvat talvisodasta, puhuvat sellaisesta sodasta, jonka kuva ei enää ole mahdollinen. He suojautuvat sellaista sotaa vastaan, jollaista ei ole tulemassa. Jos on tulemassa jokin sota, niin se sota on taas sellainen, jota edes suojautumismielessä eivät ratkaise ne temput, joita täällä nyt on tarjoiltu. Tässä puhutaan asioista, jotka eivät ole yhteismitallisia millään tavoin.

Ed. Vähänäkki: Arvoisa puhemies! Olisin yhtynyt ed. Joenpalon ed. Aittoniemen suuntaamaan kritiikkiin. Useissa eri yhteyksissä olemme joutuneet valittaen toteamaan, että synkin taantumus, rasismi ja sodan lietsonta on kätkeyty erittäin joviaaliin ja miellyttävään hahmoon, jolla on vielä sanan lausumisen taito. Tällä tavalla Suomen kansaa todella johdetaan harhaan miellyttävällä tavalla ja äänellä, mutta takana kuultaa synkin taantumus.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Ehdotukset laeiksi rikosoikeudellisista toimenpiteistä luopumista koskevien säännösten uudistamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 79/1989 vp.
Lakivaliokunnan mietintö n:o 17/1989 vp.
Suuren valiokunnan mietintö n:o 2

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 2. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! En aiheuta enää häiriötä. Toisin sanoen puheeni muistuttaa lähes hautajaispuhetta, nimittäin

kriminaalipoliitiikan hautajaispuhetta. Aikaisemmin asian ensimmäisessä käsittelyssä esitin näkemyksiäni ja halusin tulla uudelleen tässä vaiheessa muutaman käsitykseni esittämään toimenpiteistä luopumisesta eli sitä koskevasta kolmen lakiesityksen paketista.

Toimenpiteistä luopuminen merkitsee sitä, että sekä poliisin, syyttäjän että tuomioistuinten osalta toimenpiteistä luopumisen oikeutta laajennetaan siten, että kun esimerkiksi syyttäjä on tähän saakka alle 18-vuotiaan osalta voinut luopua syytteestä, jos tulossa oleva rangaistus on enintään kolme kuukautta vankeutta, niin nyt raja korotetaan kuuteen kuukauteen. Sellaisenaan en vastusta tätä ajatusta, koska tiedän, että alle 18-vuotiaiden osalta vankila ei missään tapauksessa ole paras mahdollinen paikka. Se on aivan selvä asia, siitä olemme yksimielisiä.

Huvittavaa tässä tilanteessa on se, että tätä lakikokonaisuutta kutsutaan yhdeksi vaihtoehtoisen seuraamusjärjestelmän osaksi. Meillähan on kriminaalipoliittista lainsäädäntöä käsiteltäessä ja eduskunnassa valmisteltaessa toistuvasti vaadittu mm. lakivaliokunnan ja myös sosiaalivaliokunnan taholta sitä, että kun erityisesti nuorten eli alle 18-vuotiaiden rikoksenteekijöiden osalta luovutaan rangaistusjärjestelmän nykyisestä käytöstä, tilalle pitäisi välttämättä keksiä joitakin vaihtoehtoisia seuraamuksia, ennen kuin rikosoikeudellisesta seuraamusjärjestelmästä nykyisessä muodossaan luovutaan. Tällaisena vaihtoehtoisena seuraamuksena on mainittu mm. sovittelumenettely sekä yhdyskuntapalvelu, josta on kai jonkinlainen lakiesitysikin muistaakseni eduskuntaan lähiaikoina tulossa, ja myös toimenpiteistä luopuminen on mainittu yhtenä vaihtoehtona. Lähinnä tilanne on huvittava. Kuinka sellainen voi olla seuraamusjärjestelmässä oleva vaihtoehto, että luovutaan rangaistuksesta? Mutta ehkä näin on, jos sitä tarpeeksi monen mutkan kautta katsotaan. Oli miten oli, en tähän asiaan sen enempää aikaa uhraa.

Joka tapauksessa, jos nuorten rikoksenteekijöiden osalta luovutaan rangaistusjärjestelmästä käytännöllisesti katsoen kokonaan, muutakin täytyy keksiä tilalle kuin toimenpiteistä luopuminen, sovittelumenettely, joka on tänä päivänä vielä Suomessa kylätoimikuntien asteella sekä yhdyskuntapalvelu, mitä se tarkoittaakaan, tarkoittaako se sitä,

että jos on mummulta vienyt rahapussin, niin sitten pitää mennä maalaamaan hänen keittiönsä seinät ilmaiseksi ja mennessään taas viedä uusi rahapussi, taikka jotakin tämän tyyppistä.

Tarkoitukseni, kun kävin täällä, on edelleen peräänkuuluttaa sellaisia vaihtoehtoisia seuraamusjärjestelmiä, joista on jotakin hyötyä kasvavan, ehdottomasti kasvavan nuorisorikollisuuden ehkäisemiseksi. Tämä on välttämättömyys. Olen useitakin kertoja tuonut esille näkemyksen arestirangaistuksesta, joka tarkoittaisi sitä, että kun nuori syyllistyy tietyn tyyppiseen rikokseen, hän saisi siitä arestirangaistuksen, yksi, kaksi, kolme päivää tai jotakin tällaista. Minun mielestäni tämä rangaistussysteemi vetoaisi oikeastaan omalla tavallaan sellaiseen vanhakantaiseen järjestelmään, jolloin kurinpito tapahtui kodeissa ja tämän kautta kasvatettiin yleensä kunnan kansalaisia. Nykyisinhän tätä vaihtoehtoa ei ole olemassa ja seuraukset nähdään ulkona ja rikostilastoissa.

Mielestäni pitäisi välttämättömästi ja hyvin nopeasti ryhtyä kehittelemään todellisia seuraamusjärjestelmiä, vaihtoehtoisia seuraamusjärjestelmiä, jotka eivät ole vankilaperustaisia, sen ohella, että täytyy tietysti tehdä ennalta ehkäisevästi työtä kodeissa, nuorison keskuudessa jne. Jos näin ei tehdä, nuorisorikollisuus on voimakkaassa kasvussa tänä päivänä. Hyvinkin nuoret, vähän yli kymmenvuotiaat, tekevät jo sellaisia rikoksia, joista minun aloittaessani poliisiurani vuonna 1964 ei ollenkaan puhuttukaan. Ne olivat täysiaikaisia ihmisiä, jotka pystyivät niihin rikoksiin, joita tänä päivänä tekevät 10—12-vuotiaat tai 12—14-vuotiaat. Tämä asia on välttämätöntä minun mielestäni. Minä uskon, että oikeusministerikin on ihan samaa mieltä tässä asiassa, tai sitten ei ole millään väliä, jos hän ei ole asiassa samaa mieltä. Nimittäin tilannehan on se, että Suomessa täytyy tehdä jo tänä päivänä muutakin. Ei pidä yksin luottaa enää poliisin työhön ja ennalta ehkäisevään vaikutukseen, koska poliisi ei pysty enää rikollisuutta torjumaan. Sen menetelmät on käytetty loppuun. Resurssipula aiheuttaa sen, että poliisin ote rikollisuudesta kirpoo.

Kaiken lisäksi, niin kuin tiedämme, poliisille tulee uusia tehtäviä yhtenä. Eräs niistä on tämä spontaani pakolaislauman ryntäminen Suomeen, ja tilanne on se, että

koska suojelupoliisi ei pysty enää tänä päivänä näiden taustoja tutkimaan, nyt sisäasiainministeriössä siirretään näitä tehtäviä kenttäpoliisin harteille. Tämä vie helposti ehkä 100—150 poliisia. Hekin ovat pois normaalista tutkinnasta. Tämäkin on seurausta pakolaisvirroista, mutta ei tästä sen enempää.

Ed. Anttila: Arvoisa rouva puhemies! Ed. Aittoniemi oli siinä mielessä aivan oikeassa, että tilalle pitäisi saada vaihtoehtoisia seuraamusjärjestelmiä nyt, kun ollaan valitettavasti siinä tilanteessa, että kotien vastuu kasvavista nuorista on siitä syystä aivan toisenlainen kuin se oli aikaisemmin, että tänä päivänä valitettavan monella nuorella ei ole enää siinä iässä eheää kotia.

Itselläni oli tilaisuus kesällä seurata tästä samasta asiasta käytävää keskustelua Englannissa. Siellä käsittääkseni heitettiin esiin aikamoisen hurja ajatus. Nimittäin väitetään, että Margaret Thatcherin hallituksen piirissä olisi valmisteltu esitystä, jolla alle 17- tai oliko se alle 18-vuotiaiden nuorten vanhemmat saatettaisiin vastuuseen silloin, jos nuoret ovat rikoksenteijöinä. Tämä on toki aikamoinen ääripää, mutta jotakin minunkin mielestäni pitäisi siihen suuntaan tehdä, että vastuuta vanhemmille ja kodeille saataisiin nykyistä enemmän. En tiedä, mikä on se järjestelmä, mutta asia on todella vakava.

Ed. Niinistö: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin puuttuisin lyhyesti siihen, mitä ed. Anttila äsken sanoi vastuuvollisuuden laajentamisesta. Ikävä kyllä taitaa tilanne olla niin, että meidän oikeusperiaatteillemme on kovin vieras sellainen objektiivinen vastuu, että joku vastaisi jonkun toisenkin tekemisistä. Hyvä kun jokainen vastaisi edes omistaan.

En halua puuttua niinkään niihin seikkoihin, joista ed. Aittoniemi jo puhui, mutta sen sijaan kahteen kysymykseen puuttuisin. Ne ovat sentapaisia kysymyksiä, jotka selvästi tulivat tätäkin asiaa käsitellessä ja myös muutoin.

Ensinnäkin mitä tulee asianomistajan asemaan, niin siinä olisi meillä paljon korjaamisen tilaa. Kriminaalipoliittinen yleislinja näyttää olevan sellainen, että seuraamuksia jatkuvasti lievennetään. Siitä väistämättä aiheutuu se, että rikosten määrä kasvaa. Jos

lähdetään liikkeelle siitä logiikasta, että yhteiskunta sallii suuremman rikollisuuden määrän taikka oikeammin velvoittaa kansalaiset alistumaan suurempaan rikollisuuden määrään, niin silloin kyllä yhteiskunta asettaa itsensä velvolliseksi myös korjaamaan niiden rikosten jälkiä. Tässä suhteessa olisi varsin mielenkiintoista kuulla, onko oikeusministeriö ottanut onkeensa siitä, mitä eduskunnassa on moneen kertaan puhuttu asianomistajien aseman paranemisesta. Sillä kyllä kait jonkinlainen moraalinen oikeus sitenkin asettuu mielummin rikoksen uhrin kuin rikoksen tekijän puolelle.

Toinen asia, joka minulla pahasti särähti tässä yhteydessä korvaan, oli, kun kuuntelin asiantuntijana oikeusministeriön virkamiehistöä. Heidän kantansa oli, että toimenpiteistä luopumisessa on syytä korostaa syyttäjien asemaa ehkä hivenen tuomioistuinten kustannuksella, eli siis antaa syyttäjille lisää harkintavaltaa niin, ettei juttuja tarvitsikaan viedä tuomioistuimiin ja ettei tuomioistuinten tarvitsisi sitten jättää jotakin henkilöä tuomitsematta. Sen koettiin ilmeisesti oikeusministeriössä olevan jotenkin oikeammin näinpäin. Minä ihmettelin sitä ja ihmettelen edelleenkin. Minusta juuri kasvatuksellisista lähtökohdista voitaisiin ajatella, että nuorelle henkilölle oikeuteen saapuminen olisi jos ei nyt suorastaan rangaistus niin ainakin virallisempi muistutus, kuin on pelkkä poliisitutkintaan osallistuminen.

Mutta kaikkein ongelmallisinta minusta oli se, että oikeusministeriön kannan mukaan, ainakin sellaisena kuin se lakivaliokunnassa ilmaistiin, painopisteen siirto tuomioistuinta syyttäjille on tärkeä siksi, että syyttäjiä on helpompi kouluttaa. Minusta tässä puututaan nyt meidän hallitusmuotomme periaatteisiin siitä, että Suomessa tuomiovaltaa käyttää riippumaton itsenäinen tuomioistuinlaitos. Olen usealta taholta kuullut ja havainnut, että ministeriössä ollaan vähän harmistuneita siitä, että tuomioistuinlaitos ei kuuntele ministeriön määräyksiä tai ohjeita kovinkaan mielellään, vaan ennemminkin noudattaa sitä, mitä eduskunta on lainsäädännössä päättänyt. En tiedä, oliko se lipsahdus, asiaa siinä kuitenkin oli takana, että ministeriön puolesta todella esitettiin, että syyttäjät kyllä kuuntelevat paremmin. Onko nyt tarkoitus, että oikeusministeriö ryhtyy johtamaan meillä

rangaistuskäytäntöä? Hiertääkö tuomioistuinten riippumaton rooli ministeriötä?

Ed. Paloheimo: Arvoisa puhemies! Minä pyysin tämän vastauspuheenvuoroksi ed. Anttilalle, kun hän puhui ensinnäkin siitä, että ei ole mitään seurausjärjestelmää. Minusta tämä on itse asiassa ydinkysymys, kun tätä pohditaan.

Sitten hän puuttui toiseen asiaan, tähän Englannin mahdolliseen järjestelmään, että vanhemmat asetettaisiin vastuuseen alaikäisten lasten teoista. Hän kauhisteli sitä ja sanoi siinä yhteydessä, että hän ei tiedä kyllä mitään muitakaan keinoja. Minusta tämä on juuri ongelma tässä, että kun tätä asiaa käsitellään, niin jatkuvasti toistetaan, että vankila ei ole keino nuorisorikollisuuden parantamiseksi tai että vankila on erittäin huono keino. Mutta saman tien, samaan hengenvetoon sanotaan että ei ole mitään muitakaan keinoja, jotka olisivat osoittautuneet pitkällä tähtäyksellä paremmiksi. Vaikka ehdotetaan humanimpia seurausjärjestelmiä, niin ei kuitenkaan tiettävästi ole mitään selvityksiä siitä, että ne pitkällä tähtäyksellä osoittautuisivat sen paremmiksi.

Nyt ed. Aittoniemi puhuu täällä usein sellaisia asioita, joista valtaosa edustajista on eri mieltä. Hän esittää kannanottoja, joissa hän saa enemmistön vastaansa. Tämän tyyppisiä kannanottoja hän esitti tänäänkin väestönsuojelulaista. Hän on esittänyt sellaisia pakolaiskysymyksistä jne. Minusta tässä on traagista se, että jos ed. Aittoniemen kanssa ollaan joistakin asioista jyrkästi eri mieltä, niin pitäisi kuitenkin ottaa huomioon sellainen seikka, että on teoreettinen mahdollisuus, että hän on joissakin asioissa oikeassa, sellaisissa asioissa, jotka hän tuntee ruohonjuuritasolla erittäin hyvin, joissa hän on ehdottomasti eräänlainen asiantuntija. Voi olla, että hän puhuu totta. Ainakin jos hän ei puhu totta, niin pitäisi sitten osoittaa, että hän ei puhu totta.

Ed. Aittoniemen kannanottoihin, mitä tulee esimerkiksi nuorisorikollisuuden leviämiseen, ei pidä suhtautua sillä tavalla, että no, nehän ovat oikeastaan pakolaispolitiikan ja sodan lietsomisen jatketta. Niihin siis voi suhtautua yhtä kevyesti, ja ne voi tyrmätä oikeastaan sillä, että ed. Aittoniemen kanssa on hyvä olla eri mieltä kaikista asioista,

koska silloin tekee hyvin valistuneen vaikutuksen.

Jos nyt olettaisimme hetkeksi eräänlaisena ajatusleikkinä, että ed. Aittoniemi olisi oikeassa sen suhteen, mitä hän puhui nuorisorikollisuuden leviämisestä, ja myös sen suhteen, että kun näitä uusia seurausjärjestelmiä ei riittävästi ole kokeiltu, niin ei ole myöskään mitään näyttöä siitä, purevatko ne pitkällä tähtäyksellä, tuleeko niistä sellaisia seurauksia, että nuorisorikollisuus vähenisi. Sen jälkeen kannattaisi hetken aikaa pohtia seuraavaa mekanismia, joka joissakin yhteiskunnissa on Euroopassakin jo tapahtunut. Se on sellainen, että nuorisorikollisuus lisääntyy, rangaistuksia vähennetään ja poliisi käy voimattomaksi. Tämän jälkeen nuorisorikollisuus lisääntyy enemmän, pikkurikollisuus, autoihin murtautuminen jne., ja tämä on kertautuva prosessi, jossa kaksi asiaa tukee toisiaan: rikollisuuden lisääntyminen ja poliisin voimattomuus. Koska ed. Aittoniemi on poliisi ammatiltaan, niin minä tavallaan ymmärrän kyllä hyvin sen, että jos tämä on totta, jos hän tämän tyyppistä kuviota uumoilee ja pelkää, niin hän on vilpittömästi huolissaan siitä asiasta. Minusta tässä asiassa kannattaisi kuunnella häntä ja ottaa hänen puheensa vakavasti. Jos on eri mieltä, pitää pitää osoittaa, että hän on väärässä eikä tunteenomaisesti vain olla uskomatta ed. Aittoniemeä missään asiassa.

Ed. Jäätteenmäki: Arvoisa puhemies! On aivan hyvä, että täällä keskustellaan asianomistajan asemasta ja vaihtoehtoisista rangaistuksista, mutta kaipaisin myös keskustelua siitä, mikä on yhteiskunnan vastuu niistä nuorista, jotka ovat vankilassa. Meillä ei ole tarjota kaikille nuorille vankilassa työtä tai varsinkaan koulutusta ja sillä tavalla olla heitä valmentamassa vapauteen.

Voi myös kysyä, mikä on yhteiskunnan vastuu silloin, kun nuori vapautuu vankilasta. Yhteiskunta on vastuussa myös silloin, kun nuori työttömänä, kouluttamattomana ja asunnottomana tulee normaalielämään. Hänelle ei tällöin anneta parhaita mahdollisia elämän edellytyksiä, vaan minun mielestäni on melko luonnollista, että tällainen työtön nuori helposti suistuu edelleen rikollisuuden polulle.

Toivoisinkin, että tulevaisuudessa yhteiskunnan voimavaroja entistä voimakkaam-

min satsattaisiin vapauteen valmentamiseen ja siihen, että silloin kun vapautuu, on mahdollisuus elää ja viettää normaalia elämää.

Ed. Moilanen: Rouva puhemies! Nyt pääsimme erääseen ydinkysymykseen tässä problematiikassa. Aina tilanne on se, että siitä huolimatta, että pyrimme viimeiseen asti välttämään vankilatuomioita, niitä kuitenkin tarvitaan. Vankeja meillä tulee aina valitettavasti olemaan. Tässä yhteydessä, samalla kun vankimäärää alennetaan, tulee kiinnittää erityinen huomio vankila-ajan kasvattavan vaikutuksen lisäämiseen ja siihen, että vankilassa eritoten nuoret voivat opiskella ja käyttää aikansa hyödyllisesti eivätkä vain olemiseen, ja nimenomaan vankilan jälkeeseen aikaan, että on asunto, työpaikka ja sosiaaliset yhteydet turvattu, koska on hyvin suuri todennäköisyys joutua rikoskierteeseen vankilasta pääsyn jälkeen, elleivät elämäolosuhteet ole kohtuulliset. Meillä on yhteisöjä, jotka kehittävät nimenomaan vapautuvien vankien tukitoimintaa, mutta yhteiskunnan tuki tähän työhön on tähän mennessä ainakin ollut täysin riittämätön. Tässä tarvitaan pikaisia korjauksia, mikäli halutaan nuoret pelastaa rikoskierteestä.

Ed. Jokinen: Arvoisa puhemies! Olemme käsittelemässä hyvin merkittävää asiaa, vaikka tässä ei olekaan kovin laajasti auki lainsäädännön kokonaisuus. Näitä eri osia tulee aika usein lainsäädäntöä korjattaessa. Käsiteltynä aikana on tullut myös hyvin selvästi esiin se, että sekin on ongelma, että pieniä osia, erilaisia lakeja, lyödään kiinni, ja kuitenkin koko ajan meillä etenee tässä yhteiskunnassa sellainen turvattomuus, joka synnyttää tarpeen parantaa myös rikoslakeja, jotka koskevat nimenomaan nuorisoa aika usein ja lapsiakin. Toisaalta kuitenkin sosiaalinen puoli on hyvin irrallinen tästä valmisteluvaiheesta, jossa pitäisi nähdä kokonaisuus. Siihen ehkä myös velvoittaa meitä — luulen niin — se, kun menemme mukaan Eurooppaan ja kaikkiin niihin lakeihin pitää ottaa yhteyttä, mitä siellä on käytännössä. Minä luulen, että tältä osin myös joudutaan vielä paneutumaan hyvin laajasti tähän kokonaisuuteen.

Ed. Wasz-Höckert: Rouva puhemies! Olen kuunnellut mielenkiinnolla tätä keskus-

telua, jossa on kysymys yhteiskunnan rankaisusta. Hoidosta ei ole puhuttu missään. Eilen samassa salissa keskustelimme siitä, että meidän todelliset hyvät asiantuntijamme, terveydenhoitajat, pannaan nyt hoitamaan vähän kaikkea yhteiskunnassamme. Me emme satsaa yhtään ennalta ehkäisyyn. Jokainen kokenut lastenlääkäri ja lastenpsykiatri pystyy perheissä näkemään, kenestä tulee nuorisorikollinen, ja silloin tuomiokeskustelu on tulevaisuuden asia.

Minä toivon, että tästä joskus tulisi jotain sellaista esitystä, jossa todellakin pyritään ehkäisyyn. Totta kai rankaisu on välttämättömyys silloin, kun tehdään liikaa, mutta en voi olla huomauttamatta siitä, että jossakin muussa yhteydessä pitäisi myös tämä asia huomata.

Oikeusministeri Louekoski: Rouva puhemies! Kun nuori henkilö syyllistyy rikokseen, hänet pyritään poliisivoimin mahdollisimman pian ottamaan kiinni, rikos selvitetään. Toivottavaa olisi, että rikokseen syyllistynyt nykyistä nopeammin voitaisiin saat-
taa syyttäjäharkinnan mukaisesti tuomioistuimen eteen ja määrätä rangaistus niin pian kuin suinkin siitä teosta, johon hän on syyllistynyt. Kaikesta tästä tämä sali on varmasti ihan yksimielinen. Tämä ei olekaan kovin suuri oikeuspoliittinen tai kriminaalipoliittinen ongelma. Mihinkään näihin asioihin ei oikeusministeriössä tai tällä hallinnonalalla suurempia ongelmia liity, vaan tästä prosessista ongelmat alkavat.

Tällä kertaa kysymys on lakiesityksestä, jossa katsotaan, miten tällaista nuorta henkilöä on rangaistava. Pitääkö hänet välttämättä asettaa syytteeseen, ja pitääkö hänet välttämättä tuomita? Tälläkin hetkellä meillä on Suomessa voimassa lainsäädäntö, joka antaa syyttäjälle mahdollisuuden olla syyttämättä silloin, kun syyttäjä katsoo, varsinkin nuorten henkilöiden kohdalla, että rikokseen syyllistyminen on tapahtunut enemmänkin harkitsemattomuudesta kuin vakaasta yhteiskunnan vastaisesta mielenlaadusta. Meillä on voimassa myös säännöstö, jonka mukaan tuomioistuin voi jättää tuomitsematta, jos katsoo, että pelkkä asian selvittäminen riittää ojennukseksi rikkoneelle.

Esitys, joka meillä on käsiteltävänä, tuo pienen muutoksen syyttämättä ja tuomitsematta jättämiseen. Tällä esityksellä halutaan

hieman teroittaa syyttäjälle mahdollisuutta olla syyttämättä, mutta hyvin painokkaasti haluan korostaa sitä, että tämä ei saa merkitä sitä, ettei rikollista tekoa selvitetä, ettei sen sisältöä tälle nuorelle henkilölle ja sen yhteiskunnan vastaisuutta myös hänelle selvitetä.

Kun joitakin puheenvuoroja tässä keskustelussa ja aikaisemmin kriminaalipolitiikasta puhuttaessa olen kuunnellut, niin täälläkin on henkilöitä, joilla on vakaa usko ankan rangaistuksen parantavaan merkitykseen. Linnaan vain, kyllä se sitten siitä. Tämän kaltaisesta ajattelusta haluan kaikkia varoittaa. Ei linnassa parane.

Nuorten henkilöiden kohdalla tuomioistui-
met ovat tämän asian havainneet. Ehdottomaan vankeusrangaistukseen tuomitaan entistä haluttomammin, mutta jos rikoskierre jatkuu, niin kyllä se vankeusrangaistus sitten tulee kärsittäväksi. Se ensimmäinen kerta on pahin. Se on leimaava, ja usein nuorille ihmisille se on uhan aihe, sillä jollakin tavalla korostetaan kovaa särmää kavereiden keskuudessa. Se on sellainen kerskumisenkin aihe. Mutta ennen muuta se on leimaava, ja tältä leimautumiselta halutaan nuoria säästää.

Valitettavasti meidän rangaistusmahdollisuu-
temme Suomessa ovat liian vähälukuiset. On oikeastaan vain sakkoa ja vankeutta, mutta vielä tämän kevään aikana eduskunta saa käsiteltäväkseen hallituksen esityksen, jonka mukaisesti ryhdyttäisiin kokeilemaan yhdyskuntapalvelua, jonka ed. Aittoniemi täälläkin jo, arkikielellä sanoakseni, tuomitsi lalläripuuhaksi, mutta sitä on syytä kokeilla. Parhaillaan oikeusministeriössä ollaan valmistamassa esitystä, jossa kokeilupaiikkakun-
nat valitaan. Asia on aivan viimeistelyvaiheessa, ja kuten sanoin, tulee eduskuntaan hyvin pian.

Sovittelumenettelystä, joka myös on mainittu, on erinomaisia kokemuksia. Kaikki eivät sitäkään hyväksy, vaan pitävät sitä tekojen silotteluna. No, sellainen tarkoituskin sillä on.

Tämä on tätä jälkikäteisseurantaa ja rankaisemista, mutta valitettavasti kriminaalipolitiikan vaikein osa on siinä, miten voitaisiin estää rikoskierteeseen joutuminen.

Ed. Wasz-Höckert mainitsi, että taitava psykologi tai psykiatri saattaa jo pienestä pitäen lapsesta nähdä, kenestä tulee rikollinen ja kenestä ei jossain perheessä. Minä en

ole tämän asian asiantuntija, mutta ehkä ed. Wasz-Höckert sallii, että minä epäilen, onko se näin yksinkertaista. Mutta ne sosiaaliset olosuhteet, joissa lapset elävät, hyvin pitkälle kyllä tässä ovat suuntaa osoittavia.

Minäkin voin yhtyä niihin, jotka täällä ovat korostaneet kodin ja vanhempien ja myös koulun merkitystä käyttäytymistä ohjaavina ympäristöinä. En voi ymmärtää sitä, että huumehumalaisia alle 10-vuotiaita poliisi korjaa esimerkiksi tämän kaupungin keskustan kadulta aamuyöstä. Silloin varmaan-kaan vanhemmilla ei ole minkäänlaista väliä, missä jälkikasvu on. Tämä on erittäin vakava asia. Mutta miten lainsäätäjiä siihen sitten puuttuisi? Holhousyhteiskuntaa vierastetaan, mutta ilmeisesti on niin, että vanhempien vastuuta on jopa lainsäädännöllisin toimin terästävä, lisättävä.

Toinen puoli, joka myös on erittäin vaikea kriminaalipoliitikassa, kenties ennalta ehkäisyä vaikeampi, on se jälkihoito, joka Kriminaalihuoltoyhdistyksen kautta tai muin toimin rangaistuksensa kärsineisiin pyritään kohdistamaan. Se ei ole, arvoisat kansanedustajat, mitään kovin populääriä hommaa. Kun oikeusministeriön taholta tähän asiaan yritetään kiinnittää huomiota, saada varoja, henkilökuntaa, vastaanottoasuntoja jnp., melkoisen kylmä muuri on joka puolella vastassa. Ei kukaan halua naapurikseen sellaista paikkaa, missä vapautuneille vangeille olisi tarjolla asuntoja tai hoitoa. Siitä se asenne alkaa.

Mitä tulee oloihin vankilassa, meillä valitettavasti nykyisin entistä enemmän vankien joukossa, erityisesti nuorten vankien joukossa, on sellaisia, jotka eivät ole koskaan tehneet päiväakaan työtä, eivät osaa, eivätkä halua. Niin sanotut vanhat kunnan konnat, jotka saattoivat seitsemättä tai yhdeksättä kertaa tulla ennen kiven sisään, heti seuraavana päivänä kyselivät töitä. (Ed. Aittoniemi: Ulkoako?) Tämän kaltainen vankiaines on suhteessa vähenemässä. — Minä en yritä kovin romanttista kuvaa siitäkään ajasta maalata, ed. Aittoniemi — Mutta se vankiaines on vähenemässä, ja sellainen vankiaines, nuori, väkivaltainen, työhön täysin tottumaton ja haluton, on lisääntymässä. Se on peili yhteiskunnallisesta kehityksestä, se on peili itsekkydestä.

Minä en tätä keskustelua kovin paljoa muille aloille halua tässä yhteydessä laajen-

taa, mutta palautanpa mieleen erään keskustelun takavuosilta tässä samassa salissa, kun hallitus suurella vaivalla sai ajetuksi läpi väkivaltavideoiden kiellon. Se on niin, ettei sellainen väkivaltavideo, joka jossakin tapauksessa saattaa olla taiteellisesti jopa korkeatasoinen, terveelle, kypsälle ihmiselle mitään vahinkoa aiheuta. Mutta harkintakyvyttömälle nuorelle joukossa, jossa väkivaltaa ihannoidaan, se antaa käyttäytymismalleja.

Yhteiskunnan pitäisi pystyä suojelemaan entistä enemmän tällaisilta vinouttavilta käyttäytymismalleilta ja hylkäämiseltä se nuori polvi, joka on muutenkin lähes ylivoimaisten houkutusten edessä ajateltaessa vaikka varallisuusrikoksia. Minkälaisen mallin me tarjoamme nuorille hyvinvointi-Suomessa? Yltäkylläisyyden, runsaan tavaravali-koiman, ylläisyyden, menestyksen malleja. Sellaisilla nuorilla, joilla ei ole kotona tai muuten elämässä olosuhteita, joissa voisivat tätä hyödyntää, on suuri taipumus ottaa se sitten, tuskin aina seurauksista kovin paljon välittäen. Tämäkin on näkökohta, joka on kriminaalipoliitikassa muistettava.

Haluan aika jyrkästi torjua sellaisen ajatuksen, joka on ed. Niinistön, tuomarismiehiä, esille heittäjä. Oikeusministeriö ei puutu eikä saa puuttua yksittäisten tuomioistuinten ratkaisuihin eikä tuomareitten tuomiovallan käyttöön. En usko, että näin tapahtuukaan. Jos joku oikeusministeriön edustaja on antanut sellaisen huolimattoman lausunnon, että syyttäjiin voidaan vaikuttaa enemmän kuin tuomareihin, niin sanoisin, että se on paha lipsahdus, se ei ole ministeriön linja missään tapauksessa, ja uskoisin, että ed. Niinistökin näin väittäessään on jossakin määrin pahantahtoisesti tulkinnut tuota lausuntoa. Minä torjun sellaisen käsityksen, että tällaisella linjalla ministeriössä liikuttaisiin.

Tuomarit tarvitsevat koulutusta ja syyttä-jät tarvitsevat koulutusta, mutta kysymys on silloin siitä, mitä lait sisältävät. Suomi on ankarien rangaistusten maa ja tuomarit ovat vapaita käyttämään lain sallimia mahdollisuuksia. Sitä paitsi meillä rangaistukset eri teoista eivät jatkuvasti lievene, ed. Niinistö. En edusta sellaista linjaa. Seuraajastani en ole niin varma, mutta uskon, että hän omaksuu sen, enkä edeltäjästäniäkään. Vain omasta puolestani puhun. Tällä en tarkoita epäillä edeltäjäni tai seuraajaani kriminaa-

lipoliittisissa asioissa, mutta korostan vain sitä, mitä viimeisen kolmen vuoden aikana oikeusministeriössä on edustettu. Rangais-
tuksia ei ole pyritty lieventämään. Mittaus-
ja vertausmahdollisuuksia on haluttu entises-
tään monipuolistaa.

Ed. Rehn: Arvoisa puhemies! Ministeri Louekosken erinomaisen puheenvuoron johdosta ja kuunneltuani niitä aikaisempia puheenvuoroja, joita on esitetty ja joissa myös-
kin on hyvin voimakkaasti vedetty mukaan perheiden rooli ja mahdollinen perheiden rankaiseminen, vanhempien vastuu, niin haluaisin kovasti varoittaa tästä. Meillä on ehkä romanttinen mielikuva siitä, mikä perhe on tänä päivänä. Perheet ovat muuttuneet melko paljon siitä, mitä ne ovat olleet kymmeniä vuosia sitten. Perheissä on erittäin paljon erilaisia hankaluuksia ja ongelmia. Tiedämme, että perheväkivalta on valtavasti laajentunut, paljon enemmän kuin puhutaan, koska se on tavallaan häpeällistä eikä sitä tuoda esiin niin paljon kuin sitä esiintyy.

Mikäli vanhempia ryhdytään rankaisemaan lasten erilaisista rötöksistä, pelkään pahasti, että tämä ei todellakaan johda mihinkään suurempaan rakkauden osoitukseen vanhempien taholta lapsiaan kohtaan, vaan voi viedä vielä pahempaan perheväkivaltaan. Tätäkin puolta olisi ajateltava.

Ed. Niinistö: Arvoisa puhemies! Ministeri Louekoskelle toteaisin, että minä en väittänyt, vaan esitin kyselyn, johon sain vastauksen. Mutta aivan paikkaansa se ei pidä, että tässä olisi savua ilman tulta. Minä luulen, että ministerilläkin on tiedossa, että eräät tuomarit ovat tainneet palautellakin oikeusministeriöstä saamiaan kirjallisia ohjeita silloin tällöin viitaten hallitusmuodon säännöksiin siitä, että tuomioistuimet ovat riippumattomia mm. poliittisesta vallasta. — Hyvä on, jos näin ajatellaan. Minusta tämä on periaatteessa erinomaisen tärkeä kysymys.

Toteaisin vielä, että mielestäni ed. Wasz-Höckert veti keskustelun sinänsä aivan oikealle tasolle. Kovin vähän meillä puhutaan siitä, mitä voitaisiin tehdä rikosten ennalta ehkäisyn hyväksi. En minäkään kyllä jaksa siihen uskoa, että löytyy joku psykiatri, joka tuomitsee, että tuosta lapsesta tulee rikollinen ja tuosta ei. Tällaista yritti eräs italialai-

nen tutkija aikanaan, hän päätteli kasvojen muodoista, kenestä tulee rikollinen, kenestä ei. Häinkin epäonnistui.

Ed. Wasz-Höckert: Rouva puhemies! Minusta ministeri Louekosken puheessa on juuri sitä, mitä minä peräänkuulutin. Tässä todettiin, että on lapsia, jotka ovat yökaudet ulkona, on niitä, jotka eivät halua taikka saa töitä, jotka jättävät koulunkäyntinsä kesken. Kaikki nämä asiat tulivat esimerkiksi lastensuojelulain käsittelyssä esille erittäin kauniisti. Minä olen hyvin pettynyt lopputulokseen, mitä siinä laissa tuli. Ehdotettiin, että koulukuraattorin virkoja pitää perustaa siten, että on 1/1 000 oppilasta. Ei tällä ole mitään merkitystä.

Tämä italialaisen tapaus on täysin naiivi asia. Minä puhun esimerkiksi aivosähkötoiminnasta. Kyllä me tiedämme epileptoidit, MBD- ja monet muut tällaiset muutokset, jotka todellisten ammatti-ihmisten käsissä voidaan noukkia, sillä tavalla aloittaa perheterapia. En halua ottaa kantaa perheeseen muuten kuin juuri avustamiseen.

Haluaisin palata tähän, että neuvoloiden ja koulujen terveydenhuolto ollaan nyt vesittämässä, heikentämässä, sen sijaan että sitä pitäisi tehostaa ja saada enemmän todellista asiantuntemusta. Meillä kun annamme opetusta esimerkiksi lääkäreille, on korkeintaan yhden tunnin luento kahdeksan vuoden aikana siitä, mitä on kouluterveydenhuolto tai neuvolaterveydenhuolto. Se on täysin naurettavaa. Sitä ollaan nyt siis vesittämässä.

Ed. Almgren: Rouva puhemies! Ministeri Louekoski viittasi siihen kylmään henkeen, joka välittömästi puhkeaa silloin, kun pyritään jossakin tekemään työtä niiden hyväksi, jotka tavalla tai toisella ovat elämässään joutuneet kaltevalle pinnalle. Tällainen kylmä henki ei ole ominaista ainoastaan yhteiskunnalle yleensä, vaan se esiintyy myöskin valitettavasti eduskunnassa. Viitataan siihen lähes ivapuheitten määrään, joka kuultiin pari vuotta sitten, kun pyrittiin saamaan määrärahoja sellaisille järjestöille, jotka vapaaehtoispuhjalta pyrkivät tekemään laupeudentyötä, hyvää sosiaalista työtä niiden hyväksi, joille on elämässä käynyt heikosti.

Viitataan eräeseen konkreettiseen esimerk-
kiin. Parhaillaan on Siikaisten Leväsjoella

tekeillä ruokailu- ja majoitusrakennus niitä varten, jotka ovat vapautuneet vankilasta tai muutoin joutuneet heikoille tässä elämässä. Ihmiset, jotka vapaaehtoispuhjalta tekevät tätä työtä, ovat joutuneet rajoittavien pykälien ja kieltojen eteen lähestyessään valtion virkamiehiä saadakseen yhteiskunnalta varoja sen työn jatkeeksi, jota he tekevät, kun ovat keränneet ensin varoja vapaaehtoispuhjalta. Joka ainoa portti on suljettu vetoamalla muodollisiin päätöksiin tai joihinkin pykäliin, sen sijaan että koetettaisiin löytää apua niiden hyväksi, joille on heikosti käynyt.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Minä vähän ihmettelen, ketä raakalaista ministeri Louekoski tarkoitti tässä salissa, kun täällä on kuulemma sellaisia, jotka katsovat, että vankila on ainoa vaihtoehto ja että mahdollisimman ankarat rangaistukset ovat ainoa vaihtoehto. Minä en ole ainakaan tuonut sellaista esille koskaan. Olen nimenomaan tuolta korokkeelta todennut tänään, että vankila ei todella ketään paranna.

Mutta jos lapsena luotu pohja ei riitä pysymiseen ns. kaidalla tiellä, sen jälkeen valtaosa mahdollisuuksista keskittyy Wärtsilän lukkoihin, kiinni joutumisen riskiin ja rangaistuksen pelkoon. Ennen kuin näiden tilalle on keksitty jotakin, ei voida hypätä veneestä, jos ei ole pelastusrengasta, se on hullua.

Kun ministeri Louekoski puhuu siitä, kuinka hän on tuonut esiin vaihtoehtoisia seuraamuksia, vaihtoehtoisia seuraamuksia, tosin kelvottomia, on ministeri Louekosken "putiikista" tuotu esille vasta tämän eduskunnan aikana sen jälkeen, kun sosiaalivaliokunta ja lakivaliokunta alkoivat kovaan ääneen vaatia niitä. Sen jälkeen on tuotu hätäpäisestään tämän tyyppisiä asioita, joilla ei ole mitään merkitystä rikollisuuden ehkäisemisessä. Sen vuoksi pitäisi ryhtyä välittömästi keksimään todellisia keinoja nimenomaan nuorisorikollisuuden suhteen, jonka jälkeen voidaan ehkä kokonaisuudessaan rangaistussuhkasta luopua, jos näin katsotaan, mutta aikaisemmin sille linjalle ei voi mennä.

Tällä systeemillä tulemme näkemään, minhin Långin — Louekosken linja on johtanut tämän eduskunnan aikana. Suomessa rikollisuus tulee 2—3 vuoden aikana kaksinkertaistumaan, ja painopiste tulee olemaan ni-

menomaan nuorissa rikoksentehtävissä, jotka ovat saaneet tämän politiikan kautta luvan tehdä rikoksia niin paljon kuin haluavat.

Ed. Kuuskoski-Vikström: Arvoisa puhemies! Ed. Rehn toi mielestäni erittäin tärkeän näkökohdan puheenvuorossaan esille. Suomalaisen perheiden tilanne ja koko kuva on kyllä hyvin toisenlainen kuin me monta kertaa ehkä omissa mielikuvissamme ajattelemme. Sen vuoksi minunkin kantani on juuri se, etten usko, että kovinkaan paljon perheitä rankaisemalla voimme päästä eteenpäin. On tärkeää korostaa kodin vastuuta, vanhempien vastuuta ja luoda heille ennen kaikkea mahdollisuuksia kasvatustyöhön. Uskon, että niissä kodeissa, joista kasvaa rikollisia nuoria, on vaikeuksia niin kasaapäin, että siinä ei paljon kovistelut enää auta, vaan on kysymys siitä, miten me voisimme entistä enemmän heitä tukea. On hyvin valitettavaa, että kun lastensuojelukeskustelua viime syksynä eduskunnassa käytiin, niin se erityisesti eduskunnan ulkopuolella leimattiin jonkinlaiseksi lässyttelyksi eikä nähty, että siinä puhuttiin yhteiskunnan kannalta hyvin keskeisistä ongelmista.

Ministeri Louekoski puhui itsekkyydestä ja näki sen taustana. Varmasti se on itsekkyyttä. Ehkä kutsuisin sitä myöskin välinpitämättömyydeksi, ja sen vuoksi toivoisin, että meillä syntyisi ei vain vanhempien vastuuta korostavaa mielialaa, vaan myöskin lapsettomien vastuuta ja niiden vastuuta, jotka ovat lastenkasvatusvaiheen ohittaneet. Kyllä tämä on koko yhteiskuntaa hyvin syvästi koskettava asia, ja toivoisi, että kiinnostusta ja halua olisi laajemmin.

Ministeri Louekoski viittasi siihen, että silloin kun haetaan vapautuneille vangeille kuntoutus- ja jatkohoitomahdollisuuksia, tulee seinä vastaan. Luulen, että monessa muussakin kohdin, kun näitä asioita käsitellään, tulee hyvin helposti seinä vastaan, ajatellaan, että ne asiat eivät kuulu meille. Varmasti on niin, että ne kuuluvat aivan jokaiselle tämän yhteiskunnan jäsenelle.

Ed. Kalima: Arvoisa puhemies! Haluan todeta tästä keskustelusta, että ed. Aittoniemi kovasti otti valtuuksia puhuessaan luvasta, jonka ministeri Louekoski ja Lång olisivat antaneet. Kysymys on siitä, että poliisin resurssit ovat todellakin vähäiset. Tulen itse

Helsingissä alueelta, jossa 30-vuotiaiden supolvesta suuri osa on käynyt vankilassa. Se liittyy joukkoon, siellä jengi tekee ja jengi toimii ja jengi käy vankilassa. Jengin vanhempia on yleensä yksi. Suurin osa tulee vajaaperheistä, osa on oppiajia, huumeiden tai alkoholin väärinkäyttäjiä tai moniongelmaisia. Ei näitä ongelmia hoideta kovilla rangaistuksilla. Ne todellakin lähtevät sosiaalisista oloista, perheoloista ja koulutuksen puutteesta. Minä en ainakaan usko siihen, että ankarilla rangaistuksilla näitä hoidetaan. Ennalta ehkäisevää toimintaa, nuorisotiloja, vaihtoehtoja.

Todettakoon, että syyttäjällä on tähänkin asti ollut mahdollisuus olla syyttämättä, mutta tätä on käytetty verrattain harvoin. Meillä on lisäksi sellaista rikollisuutta, jossa jää hyvin vähän kiinni. Otan ilkeimmän eli törhymisen esimerkiksi. Se on sellaista rikollisuutta, jossa ani harvoin jäädään kiinni. Siitä tulee hyvin suuria taloudellisia vahinkoja. Asianomistaja on yleensä julkisyhteisö. Tämäkin on eräänlaista jengirikollisuutta. Miten ed. Aittoniemi tähän vaikuttaa?

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta ensimmäisen lakiehdotuksen 14 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike, toisen lakiehdotuksen 15, 15 a — 15 d ja 18 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike, kolmannen lakiehdotuksen 3 luvun 5 § ja luvun otsikko, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä neljännen lakiehdotuksen 1 ja 2 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Ehdotus laiksi eläinten lääkitsemisestä

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 141/1989 vp.
Talousvaliokunnan mietintö n:o 16/1989 vp.
Suuren valiokunnan mietintö n:o 245/1989 vp.

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

8) Ehdotus laiksi puolustustarvikkeiden maastaviennistä ja kauttakuljetuksesta

Kolmas käsittely, ainoa käsittely
Hallituksen esitys n:o 197/1989 vp.
Toivomusaloitteet n:ot 53 ja 56/1987 vp.
Puolustusasiainvaliokunnan mietintö n:o 5/1989 vp.
Suuren valiokunnan mietintö n:o 246/1989 vp.

Ensimmäinen varapuhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta. Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteista.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Laine: Rouva puhemies! Tulen tekemään ehdotuksen toivomusaloitteeseen sisältyvän ponnen hyväksymisestä. Perustelen ehdotukseni lyhyesti seuraavasti: Demari julkaisti viime lokakuun 31 päivänä haastattelun, jota lainaan yhdeltä osin eli seuraavasti: ”Erikoistutkija Pertti Joenniemi Rauhan- ja konfliktintutkimuslaitokselta sanoo, että aseviennistä luopuminen olisi ainoa kestävä ja ajanmukainen ratkaisu. Joenniemen mukaan mitkään syyt eivät puolla suomalaisten aseiden vientiä, eivät turvallisuus- tai puolustuspoliittiset eivätkä taloudelliset tekijät. Taloudellinen argumentti on kestävä. Kansainväliset markkinat ovat joka tapauksessa viemässä siihen suuntaan, että suomalaisella aseviennillä on lappu luukulla. Joenniemen mukaan nykyvienti on ihan kaupallisista syistä tapahtuvaa yritysten vientiä. Viedään

sellaisia aseita, joilla ei ole mitään tekemistä meidän puolustuspolitiikkamme kanssa.”

Lain toisen käsittelyn yhteydessä valiokunnan ehdotuksesta eduskunta korjaili hallituksen esitystä mielestäni myönteiseen suuntaan. Samalla eduskunta kuitenkin torjui pidemmälle menevät muutosehdotukset. Siitä syystä on paikallaan viitata esillä olleisiin toivomusaloitteisiin. Olen jättänyt vuonna 1987 myös eräiden muiden kansanedustajien allekirjoittaman toivomusaloitteen n:o 53, jonka ponsi päättyi toivomusehdotukseen, että ”hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin Suomesta tapahtuvan sota-aseiden viennin lopettamiseksi”.

Jos minä tekisin asiaa koskevan hyväksymisehdotuksen, saattaisi käydä joko niin, että puhemies katsoo, että se ei ole sopusoinnussa käsittelyn lain kanssa, tai sitten tämä ehdotus saattaisi joutua vastakkain toisen toivomusaloitteen ponnien kanssa, joka ponsi sisältyy toivomusaloitteeseen n:o 56 samalta vuodelta eli siis vuodelta 1987. Tämän toivomusaloitteen ensimmäisenä allekirjoittajana on Mats Nyby ja muina allekirjoittajina Ilkka-Christian Björklund, Kari Urpilainen, Lauri Metsämäki ja Kaj Bärlund. Tämä toivomusaloite päättyy seuraavaan toivomukseen: ”— — että hallitus ensi toimenpiteenään tekisi ehdotuksen voimassa olevan lainsäädännön muuttamiseksi nykyisen asevien tiukemman sääntelyn ja rajoittamisen aikaansaamiseksi ja että se ryhtyisi toimenpiteisiin pitkän tähtäyksen suunnittelun aikaansaamiseksi Suomen aseiden tuotannon muuttamiseksi siviilituotannoksi päämääränään perustan luominen täydellistä aseidenvientikieltoa tarkoittavalle lainsäädännölle.”

Tämä toivomusaloite on mielestäni jopa parempi kuin omissa nimissäni kulkenut toivomusaloite. Siksi, rouva puhemies, ehdotan, että käsittelyn yhteydessä eduskunta hyväksyisi toivomusaloitteeseen n:o 56/1987 vp. sisältyvän ponnien.

Ed. Uitto: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Laineen ehdotusta ja totean, että myös minun mielestäni ed. Nybyn aloite on hyvä ja ennen kaikkea perusteluosa, kun viimeisessä lauseessa todetaan, että ”myönnettyjen vientilupien tulee olla julkisia asiakirjoja”. Tämä on minun mielestäni hyvin tärkeä asia, koska yleismaailmallisestihan on tapahtunut paljon salaista asevientä ja tällä tavalla aiheutettu kriisipesäkkeitä ja murhetta ym-

päri maailmaa hyvin paljon, joten Suomen tapaisen maan olisi syytä olla hyvin tiukka näissä asioissa. Sen johdosta on syytä tätäkin parantaa.

Olisin tässä yhteydessä vielä halunnut korostaa ammattiyhdistysliikkeen kantaa asiaan. Nimittäin Metallityöväen Liitto on jo lähes seitsemän vuotta sitten liittokokouksessaan päättänyt lausumasta, joka tarkoittaa sitä, että asevientä rajoitetaan hyvin voimakkaasti eli että se sallittaisiin ainoastaan Euroopan puolueettomiin maihin. Se tarkoittaa sitä, että ainoastaan Itävaltaan, Ruotsiin ja Sveitsiin voitaisiin asevientä toteuttaa ja yleensä asekauppaa näitten kanssa harjoittaa. Metallityöväen Liiton kantahan perustuu tietysti tietyllä tavalla työllisyyskysymyseen. Ei haluta aiheuttaa tiukoilla kielloilla työttömyyttä tai ongelmia työpaikalla. He edelleen kannanotossaan korostavat sitä, nämhän ovat korkean ammattitaidon omaavia henkilöitä, jotka aseiteollisuudessa työskentelevät, että muun työaikansa, joka heillä on, he käyttäisivät siviilituotteiden valmistamiseen, siis niin kuin täällä tarkasti sanotaan, ”yhteiskunnallisesti hyödyllisten tuotteiden valmistamiseen”.

Minun mielestäni tämä Metalliliiton kanta on hyvin rakentava ja pyrkii juuri siihen, että meidän talouselämämme pyörisi eikä tulisi haittoja siitä, että rajoitettaisiin asevientä. Kuten ed. Laine äsken ehdotti, pensilauselman jälkiosahan kuuluu: ”— — perustan luominen täydellistä aseiden vientikieltoa tarkoittavalle lainsäädännölle.” Tässä ei siis kiirehdiä vaan lähdetään siitä, että on johdonmukaisesti ja perusteellisesti asiaa valmisteltava, mutta jostakinhan on lähdettävä. Mielestäni tämä on hyvä vaihe nyt eduskunnan päättää ja hyväksyä tämä lakiesitys.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Laine ed. Uiton kannattamana ehdottanut, että toivomusaloitteen n:o 56/1987 vp. ponsi hyväksyttäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Ensin on päätettävä lakiehdotuksesta.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Nyt on äänestettävä ed. Laineen ehdotuksesta, joka koskee toivomusaloitetta n:o 56/1987 vp.

Äänestys ja päätös:

Joka yhtyy puolustusasiainvaliokunnan hylkäävään ehdotukseen, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on ed. Laineen ehdotus hyväksytty.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 113 jaa- ja 18 ei-ääntä; poissa 68. (Koneään. 6)

Eduskunta on yhtynyt puolustusasiainvaliokunnan hylkäävään ehdotukseen.

Eduskunta yhtyy puolustusasiainvaliokunnan ehdotukseen toivomusaloitteen n:o 53/1987 vp. hylkäämisestä.

Asia on loppuun käsitelty.

9) Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 1 (A n:o 36/ 1989 vp.)

pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi tiistaina kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 14.42.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Erkki Ketola

